

tadır. Mimarlığından başka nakkaşlığı da bulunduğu ve aslen Ahlatlı (Hilâtî) olduğu yine bu kitâbeden öğrenilmektedir. Bu yapı, yine Ahlatlı olan bir başka mimarın, Hürremşah b. Mugîs'in idaresi altındaki bir sanatçılar grubu tarafından yapılmıştır. Bu ekip içinde yer alan Ahmed Nakkâş el-Hilâtî, başmimar Hürremşah'a kalfalık yapmış olmalıdır. Caminin bitişiğinde bulunan ve aynı tarihte Hüsameddin Ahmed Şah'ın eşi Melike Turhan Sultan tarafından yaptırılan Divriği Dârüşşifası'nda da aynı sanatkar grubunun görev yaptığı bilinmekte ve kitâbelerde adına rastlanmamakla beraber, Ahmed Nakkâş el-Hilâtî'nin bu binada da çalışmış olması kuvvetle muhtemel görünmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie*, Paris 1934, II, 188; *Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası* (haz. Yılmaz Önge v.dğr.), Ankara 1978, s. 51-53; Zeki Sönmez, *Başlangıçtan XVI. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki İslâm ve Türk Devri Yapılarında Çalışan Sanatkarlar* (doktora tezi, 1981), İÜ Ed.Fak., s. 129-131.



ZEKİ SÖNMEZ

AHMED b. NASR el-HAFFÂF

(bk. EBÜ AMR el-HAFFÂF).

AHMED b. NASR el-HUZÂİ

(أحمد بن نصر الحزاعي)

Ebü Abdillâh Ahmed b. Nasr
b. Mâlik el-Huzâî
(ö. 231/846)

Mihne* olayında Halife Vâsik
tarafından öldürülen muhaddis.

el-Mervezî ve el-Bağdâdî nisbeleriyle de tanınır. Dedesi Mâlik, Abbâsîler'in kuruluş yıllarında devletin yönetim kadrosunda önemli görevler almıştır. Daha sonra da babası Nasr'ın benzeri görevleri üstlendiği ve hatta Bağdat'taki bir çarşının (Süveykatünnasr) onun adıyla anıldığı dikkate alınacak olursa Ahmed b. Nasr'ın tanınmış bir aileye mensup olduğu anlaşılır. Mâlik b. Enes, Süfyân b. Uyeyne ve Hammâd b. Zeyd gibi meşhur muhaddislerden hadis tahsil etti. Kendisinden de Yahyâ b. Maîn, Ahmed b. İbrâhim ed-Devrakî, Devrakî'nin oğlu Abdullah b. Ahmed, Seleme b. Şebîb gibi âlimler hadis rivayet etti. Ahmed b. Nasr'ın elinde Hüseyim b. Beşîr'in 20.000 hadis ihtiva eden bütün eserleri ile Mâlik b. Enes'ten dinlediği

önemli rivayetler bulunduğu için birçok hadis talebesi onun etrafında toplanmaktaydı.

Halife Me'mûn devrinin sonlarına doğru, Kadı Ahmed b. Ebû Du'âd'ın teşir ve teşvikiyle başlatılan **halku'l-Kur'ân*** meselesinde devrin ileri gelen âlimleri Kur'an'ın mahlûk olduğunu kabule zorlandıkları, kabul etmeyenlerin ise ağır hakaret gördükleri zaman Ahmed b. Nasr bu harekete karşı çıktı. İlmî, fazileti, doğru bildiğini çekinmeden söyleyen sağlam şahsiyeti, ayrıca ailesinden gelen nüfuzu sebebiyle Bağdat halkı onun etrafında toplandı. Hatta onlarla iyi ve doğru olanı söylemek, yanlış yolda olanları uyarmak ve gerektiğinde yöneticilere karşı ayaklanmak üzere gizlice anlaştı. Halife Me'mûn ve Mu'tasım devirlerinde şiddetini biraz kaybederek devam eden mihne olayı, Vâsik devrinde (842-847) yeniden alevlenince, Bağdat halkı tekrar Ahmed b. Nasr'ın etrafında toplandı. İhtilâl hazırlıkları kısa zamanda tamamlanıp isyan günü kararlaştırıldı. Durumu haber alan Bağdat Valisi İshak b. İbrâhim, başta Ahmed b. Nasr olmak üzere bu hareketin öncülerini yakalayarak Sâmerâ'da bulunan halifeye gönderdi. Vâsik, Ahmed b. Nasr'dan, önce Kur'an-ı Kerîm hakkındaki kanaatini söylemesini istedi. Onun Kur'an'ın Allah kelâmı olduğunu belirtmesi üzerine âhirette Allah'ın görülüp görülmeyeceğini sordu. Ahmed b. Nasr bu konudaki hadislerin onun görüleceği doğrultusunda olduğunu misaller vererek açıkladı. Halife ise gözle görülebiilen ve mekânda yer tutan mücessem bir varlığı ilâh olarak kabul edemeyeceğini belirtti. Sonra da huzurunda bulunan fakihlerin görüşüne uyarak onu ölüm mahkûm etti. Vâsik, Ahmed b. Nasr'ın bunamış bir ihtiyar olduğunu ileri sürerek ölümünün geciktirilmesini arzu eder görünen Ahmed b. Ebû Du'âd'ın isteğini kabul etmedi; böyle bir kâfirin vücu-

dunu ortadan kaldırmak suretiyle ilâhî mükâfata nâil olmayı umduğunu söyledi ve cellâdın yardımıyla onu öldürdü (Şâban 231/Nisan 846). Halife, Ahmed b. Nasr'ın naaşını Sâmerâ'da, başını da Bağdat'ın doğu ve batı kesimlerinde teşhir ettirdi. Kulağına taktığı idam fermanında, Kur'an'ın mahlûk olduğunu kabul etmediği, Allah'ı mahlûkata ben-zettiği, üstelik bu günahlarından tövbe etmeye yanaşmadığı için onun kanını heder ettiğini ilân ediyordu. Kaynaklar, Ahmed b. Nasr'ın kesik başının "lâ ilâhe illallah" diyerek Kur'an okuduğunu ısrarla belirtmektedirler. Günlerce teşhir edilen kesik başı, daha sonra bir hücreye konarak üzerine çadır gerildi ve muhafaza altına alındı. Aradan beş yıl geçtikten ve halku'l-Kur'ân konusundaki münakaşalar tamamen sona erdikten sonra, Halife Mütevekkil'in emriyle, Ahmed b. Nasr'ın başı hücrelerinden çıkarılarak ailesine teslim edildi (851). Naası Sâmerâ'dan getirilerek Bağdat'ın doğu tarafındaki Mâlikîyye Kabristanı'na defnedildi. Öldürüldüğü sırada saç sakalı iyice ağarmış bir ihtiyar olan Ahmed b. Nasr el-Huzâî'yi hayırla yâdeden Ahmed b. Hanbel, onun gibi canını cömertçe feda eden gönlü zengin bir başkasının zor bulunacağını söylemiştir.

Ahmed b. Nasr'ın rivayet ettiği hadislerden biri Ebû Dâvûd'un *es-Sünen*'inde bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Târîh*, (Ebû'l-Fazl), IX, 135-139, 190; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, V, 173-180; *Tabakâtü'l-Hanâbile*, I, 80-82; Sem'ânî, *el-Ensâb*, V, 106-107; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VII, 20-23; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, XI, 166-169; Sübkî, *Tabakât*, II, 37-54; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, X, 303-307; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I, 87.



M. YAŞAR KANDEMİR

AHMED NEYLÎ

(bk. NEYLÎ).